

POZDRAWIAĆ (136) *vb impf*

pozdrawiać (135), **pozdrawiać** (1) *BielŻyw*.

Oba o jasne; w inf -zdra- (12), -zdra- (1) HistAl; drugie a jasne, w pozostałych formach -zdra- (105), -zdra- (6); -zdra- ForCnR; -zdra- : -zdra- OpecŻyw (1:2), Mącz (3:3).

inf pozdrawiać (15). ◇ praes 1 sg pozdrawiam (19). ◇ 3 sg pozdrawia (30). ◇ 2 pl pozdrawiacie (3). ◇ 3 pl pozdrawiają (29). ◇ praet 1 sg m -m pozdrawiał (1). ◇ 3 sg m pozdrawiał (2). f pozdrawiała (1). ◇ 3 pl m pers pozdrawiali (9). ◇ imp 2 sg pozdrawiaj (1). ◇ 1 pl pozdrawiajmy (2). ◇ 2 pl pozdrawiajcie (11). ◇ con [3 sg m by pozdrawiał.] ◇ 1 pl m pers byśmy pozdrawiali (1). ◇ 2 pl m pers byście pozdrawiali (2). ◇ 3 pl m pers by pozdrawiali (2). ◇ part praes act pozdrawiając (8).

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVII w.

1. *Przekazywać dobre życzenia albo wyrażać, okazywać szacunek przy spotkaniu, pożegnaniu lub listownie; salutare HistAl, Vulg, PolAnt, Mącz, Calep, Cn; consalutare Mącz, Modrz, Cn; persalutare Calep, Cn; avere Mącz; ave dicere Vulg; facere salutationem, impertire salutem, sospitare Cn [w tym: kogo, co (84)] (92) : Ten fie śchytróścią náiađa/ ktory iedzącego pozdrawia. March¹ A3v; Kogo potkałz rad pozdrawiaj/ A śtarśemu wcześność działał BierEz G; Częstokroć [!] iá w potkaniu^m cie pozdrawiał: a ti przemijałes iakoby niebączątz. ForCnR C2v; Natichmiał wżycy Zydwie poczęli Alexandrá pozdrawiać/ wołaiąc wyłokiemi głófy/ Żyw bądź nawyższy krolu Alexandrze HistAl C2; MurzNT 43v, 58v; KromRozm III H8; Wchodząc też w dom pozdrawiajcie gi. BibRadz Matth 10/12, Philipp 4 arg; Cefarz [...] Napierwey był przywitan od Ludwiga krolewica thymi łowy: Miłościwy Cefarzu/ ia pozdrawiam máieśtath wáłz Cefárski iako oycá y pána śwego BielKron 414, 139; [młodzieńcy mają być ćwiczeni] iako (wedluk potrzeby) fromiezliwie śtarśe zacząnieysze pozdrawiać/ yako młodsze wkładnie przywabiać KwiatKsiąż D3v; Mącz 20a, 366a, b; Ano dáleko ináčey piłmá święte nam rośkázuią: Iżbyłmy s takimi áni towarzysztwá/ áni żadnych śpraw nie mieli/ áni ich pozdrawiali/ kthorzy fie przą Pána náłzego Iezufa Kriśtuśa RejAp 116; KuczbKat 75; Y iesli pozdrawiacie przyiációł wáłze tylko/ co obfitego czynicie? Aza y celnicy tak nie czynią? BudNT Matth 5/47, przedm b3 [2 r.]; Zátym Kázimierzanie/ potym Krákwianie/ Pozdrawiali go [króla] mowno/ także Kleparzanie StryjWjaz B4, A4; CzechRozm 241v; SkarŻyw 59 [2 r.]; CzechEp 37, 117; NiemObr 51; Calep 789b, 941b; Iesli kto przychodzi do was/ á tey náuki nie przynosi; nie przyimujcie go do domu/ áni go pozdrawiajcie. Abowiem kto go pozdrawia; vczestnikiem iest vczynkow iego złościwych. WujNT 2.Ioann 10-11 [przekład i aluzje do tego samego tekstu: SkarŻyw, CzechEp, PowodPr], Matth 5/48[47], 10/12, s. 187, Luc 10/4, Rom 16 arg (14); PowodPr 38.*

pozdrawiać od kogo (4): KrowObr 21v; [Sędziwoj Czarnkowski] Od wżytkey Śláchty w obec Krolá pozdrawiając/ By wolności/ praw ich śtrzegł/ nic nie odmieniając/ Ná to zaś wziął odpowiedź Krolewłkim imieniem StryjWjaz Cv; WujNT Rom 16 arg, s. 702.

pozdrawiać kim [= jako kogo] (1): Niech to ná dobre y ná śczęście tobie y domowi twemu/ o Cefársu Auguście będzie/ Senat y pośpolstwo Rzymśkie pozdrawiają cię Oycem oyczyny [consalutat pátriae patrem]. ModrzBaz 25.

pozdrawiać czym (3): zátym Xięzná Bárbara nowa oblubienicá z mátką ná wozie ozdobnie zgotowanym przyecháľá/ [...] przywitaľ iá naprzod Ian Lafki [...]/ potym iá pozdrawiaľ Lácínfka Orátia Ian Staphileus Legat Papieľski StryjKron 727. Cf »pozdrawiać pozdrawianiem«.

W formule używanej w korespondencji (na początku lub w zakończeniu listu) (33): Pozdrawia was Gáius goľpodarz moy/ y wľyľtek koľcioľ. Pozdrawia was Eráľtus Száľfarz mieyľcki/ y Quártus/ brát. Láľka Paná náľľego Iezufa Chryľtufa ze wľyľtkimi wámi AMEN. *Leop Rom* 16/23-24, 2. *Tim* 4/21, 1.*Petr* 5/13; *BudNT Rom* 16/25[23], 26[23], 3.*Ioann* 15; *SkarJedn* 86; byľo ľwieże piľmo ręká onego vmárľego piľane wty ľłowá: Ia Ewáľgrys Philozoph/ ćiebie przenaľľwtyľzy Biľkupie Syneľfyľsie pozdrawiam *SkarŻyw* 102, 329; Pozdrawiaia ćię dźiatki ľioľtry twoiey Wybráney (*marg*) ábo Elekty (–). Amen. *WujNT* 2.*Ioann* 13, *Rom* 16/16, 21, 23 [2 r.], 1.*Cor* 16/15, 20 (19); [*BudBib Rom* 16/17[16] (*Linde s.v. pozdrowić*)]. Cf »pozdrawiać w Panu«.

Zwroty: bibl. »pozdrawiać w Panu, w Panie, w Chrystusie Jezusie« = *salutare in Domino (in Christo Iesu)* *Vulg* [*w formule listów apostoľskich*] (2:1:1): Pozdrawiaia was [...] w Pánie wielce/ Aquilla y Priscilla z domowym ľwoim Koľcioľem [*Vulg* 1.*Cor* 16/19]. *KuczbKat* 75; *WujNT Rom* 16/22, 1.*Cor* 16/19, *Philem* 23.

»pozdrawiać pozdrawianiem (*a. pozdrowieniem*)« [*szyk zmienny*] (2): *MurzNT* 43v; Stárożytnie wczóno tego pozdrowienia: kthóрым Archányoľ Gábryel pánnę bożą rodźićeľkę pozdrawiaľ. *BiaľKat* 223v.

»pozdrawiać wielce, barzo, wielmi« = *salutare multum* *Vulg* [*szyk zmienny*] (2:1:1): Plurima salute Parmenonem summum suum impertit Gnato, Gnato Pármenonowi wielkiemu ľwemu ľáskawcowi czoľem biye Gnáto/ Pármenoná ľwego náywyľźszego przyaćielá bárzo pozdrawia. *Mącz* 431d [*idem*] 281d; *KuczbKat* 75; *WujNT* 1.*Cor* 16/19.

»zaľ (*a. zasię*), wtore pozdrawiać« = *oddawać pozdrowienie; resalutare* *Mącz, Calep* (2:1): Resaluto, Zaľ pozdráwiam/ temu kthóry mie pozdrowiľ zaľ ľprzam wľzego dobrego. *Mącz* 366b; O bąďźże pochwalon pánie Zá twe ľwięte zmartwychwľtánie. [...] (–) [*mówi Jezus*] Ia teź was wtore pozdrawiam Pokoy ľwięty moy wam dawam. *MWilkHist* L; *Calep* 916a.

Szereg: »i witać i pozdrawiać« (1): Skárbká ľwiokrá ľwego Y wita y pozdrawia, Sczeľmy [*lege: Szczęľny*] Zľotogrodzki. *CiekPotr* 86.

2. *Wielbić, oddawać cześć* [*w tym: religijną* (43); *kogo, co* (42)] (44) : Poľdrawyam was wľľtky duľľe wyerne ktorich cyala tu ij wľľadi odpocziwayá wprochu. *BierRaj* 21; Dzieciátko w iaľľkách leży/ s kwapienijm ľie poľpieľľmy/ wľľtycy mu chwałę daymy/ [...]. Panny nieopuľľćzaycie/ ľ ľynem iá pozdrawiaćcie *OpecŻyw* 21, 21; A przetho ymy ľľudzy ľzwyáthey anny ueľelmy ľyá ľznyá A dzyeczyáthko Maryá z anyoľy pozdrauyaymy *PatKaz II* 85, 75, 84v [2 r.], 85; kiedy vkażelź iź wam Kryľtus roľkazaľ/ ábyľcie pánnę Máryá zá Bogá chwalili/ drzewo [*tj. krzyź*] pozdrawiaľi/ odpuľľtzenia grzechow v niego ľľukáli/ tedy was nieprzyaćielmi Syná Bożego zwáć niebęďę. *KrowObr* 167, 84v *marg*, 93v *marg*, 94 *marg*, 162v *marg*, Rr2v [2 r.], Rr4, Vu2; Zá ktorego gdy kazaľ/ pilnie ľię záwźdy modľiaľ/ y ľto kroć pozdrawiaľá Mátkę Bożą. *SkarŻyw* 581, 595; *ReszPrz* 37; POzdrawiam ćię/ o Synu Bogá żywego/ Pánie IEzu Chryľte/ odkupićielu náľáľkáwľzy/ kthórys ľię raczyľ czľowiekiem ľľtáć *LatHar* 44, 47 [2 r.], 48, 207; Bľogoľľáwľali oni [*nowanjelikowie*] tę Pánnę; ktorey y pozdráwiać

zákázuią/ á ile mogą/ wŕzytkie iey łáfki/ błogoŕławieńtwa y czći vwłaczáią? *WujNT* 196, 196, *Hebr* 11/13, Aaaaa; Częŕto piáŕtuymy ręce/ nogi/ y bok Páná náŕzego/ gorącym fię ŕercem blizen tych iego dotykáiąc/ á one częŕto pozdrawiáiąc. *SkarKaz* 209b.

pozdrawiać w czym [= *przez co*] (1): Dayże mi/ [...] ábych to imię IEZVS noŕiŕ w ćiele/ krwawe rány twoie w vmartwieniu człónkow y ŕmyŕłow moich/ pozdrawiáiąc *SkarŻyw* 4.

W połączeniach szeregowych (2): vkaŕźcie proŕzę was/ gdzie w ŕtárym zakonie nápiŕano otym/ iŕ Żydowie Oleie zá Bogá chwalili/ przed nimi klękáli/ y ták pozdrawiáli/ záklináli/ iáko wy tŕzynicie. *KrowObr* 85v, 94v.

Zwrot: »za Boga [= *jako Boga*] pozdrawiać« (1): [*Czemu ciało, tj. hostia w monstrancji*] ták pod czás zacne/ powaŕzne onym fię pokázuie/ że ie teŕ zá Bogá pozdrawiáią/ y o nim to/ iŕ nie iefť chleb ále Bog ŕpiewiaią [...]? *CzechEp* 192.

Szeregi: »czcić i pozdrawiać« (1): [*anjeli*] ŕzwyąť anną czczyly y pozdrauyaly yako matką matky bozey *PatKaz II* 75.

»(nie) klękać (*a.* na kolana padać), (*i,* ani) pozdrawiać« (4): otho klękaćie przed nimi [*przed święconymi olejami*]/ pozdrawiaćie/ odpuŕtzenie wŕzyŕthkich grzechow im potŕytaćie. *KrowObr* 84v, 85, 136v; A ŕobyie ia zoŕťawię/ w ludu Izráelfkim/ Siedń tyŕięcy cnych mężów/ ktorzy przed Báálŕkim Onym ŕproŕnym báłwánem/ iefzcze nie klękáli/ Ani go tym ŕpoŕobem/ nigdy pozdrawiáli. *HistHel* C4. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»nie tylko pozdrowiać ale i kłaniać [się]« (1): Iednego czaŕu [*Aleksander*] zwalczywŕŕy Karaŕmoŕa á Daŕŕa y ksobie ich zawoławŕŕy ku poddanoŕci przypędził, gdzieŕz nietilko pozdrowiać ŕie kazał ale y kłaniać, częgo iemu bronili iego radni panowie. *BielŻyw* 105.

»nawiedzać i pozdrawiać« (1): [*gdy Maryja dzieciątko*] wziąť albo karmitz miała/ a to zawŕdy klęcząť działala. Na pamiątkę tego ij ty máŕŕ nawiedzatz ij pozdrawiatz iey ŕwięťá miloŕťz/ chtząť iey poŕluŕŕyťz w ktorey poŕrzebnoŕcij *OpecŻyw* 25.

Iron. [*Vulg Mar 15/18*] [*zawsze z przytoczeniem, w tym poprzedzonymi słowami: mówiąc (1), rzekąc (1)*] (3): Tamo przed niŕm na iedno kolano klękáli/ ij obłudnie go pozdráwiali rzekąť Pozdrowion bądź krolu żydowŕki/ zatym iemu policzki dáwali/ ij grubie mu laiali. *OpecŻyw* 128v; *LatHar* 712; Y oblekli go w purpurę/ y włóżyli nań/ vplotŕŕy/ ćirniową koronę. Y poczęli go pozdráwiáć/ Witayże krolu Żydowiki. Y bili głowę iego trćiná *WujNT Mar 15/18*.

3. [*Uzdrawiać*:

Zwrot: »ciała (G) pozdrawiać« = *eufem. o współżyciu płciowym*: [*córka do matki*]: żadnego ćieleŕnego poćiefzenia nie mogę od niego [*męża*] mieć/ á przetho chcę kogo innego miłowáć/ zaby mi po trosze ćiała moiego pozdráwiał. *HistPonc* F3.]

Synonimy: 1. witać; 2. czcić, uwielbiać, wielbić.

Formacje współrdzenne cf ZDROWIĆ.

Cf **POZDRAWIAJĄCY, POZDRAWIANIE, POZDRAWIANY**